

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ «ЩОДЕННІ 5»
НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ»**

Виконала: студентка 2 курсу магістратури
PO1-M20z групи
спеціальності 013 Початкова освіта
Михасюта Тетяна Вікторівна

Керівник: **Горбатюк О. В.**,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри педагогіки та
управління навчальним закладом

Рецензент: **Мелєксцева Н. В.**,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри теорії та методик
початкової освіти

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	8
1.1. Комунікативна компетентність учнів початкових класів як дидактична проблема.....	8
1.2. Психолого-педагогічні аспекти формування комунікативної компетентності дітей молодшого шкільного віку.....	14
1.3. Вимоги до формування комунікативної компетентності здобувачів початкової освіти на уроках мовно-літературної освітньої галузі.....	20
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ «ЩОДЕННІ 5» ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	28
2.1. Педагогічна технологія «Щоденні 5» як інноваційна технологія Нової української школи.....	28
2.2. Організація, зміст і перевірка ефективності експериментального дослідження.....	39
2.2.1. Констатувальний експеримент.....	40
2.2.2. Дослідно-експериментальна робота з формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами технології «Щоденні 5».....	45
2.2.3. Результати дослідного навчання.....	56
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Сучасні зміни в суспільному житті зумовили переорієнтацію освітньої системи на формування у здобувачів освіти необхідно життєвих компетентностей для успішного навчання, орієнтації та функціонування в сучасному соціумі, інформаційному просторі, відповідності потребам й викликам часу. З огляду на це основним завданням сучасної школи є реалізація компетентнісного підходу, спрямованого на формування в учнів ключових і предметних компетентностей.

У Концепції Нової української школи зазначено, що «знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці» [40, с. 10].

Першою із десяти ключових компетентностей НУШ є спілкування державною мовою, тому пріоритетом сучасної мовної освіти, що гарантує її високу якість, стає навчання, орієнтоване на формування у школярів комунікативної компетентності: уміння спілкуватися, слухати і чути партнера, співпрацювати, вільно, чітко і зрозуміло висловлювати свою точку зору, відстоювати власну позицію, аргументовано переконувати інших, бути толерантним до різних думок.

Як свідчить аналіз останніх досліджень і публікацій, проблема комунікативної компетентності широко досліджується науковцями у різних аспектах: у соціологічному та психологічному (Л. Барановська, О. Бодалєв, А. Добрович, Л. Зазуліна, І. Зимня, О. Леонтєв, Л. Петровська, Е. Руденський, О. Холостової та ін.), у лінгвістичному та педагогічному (М. Вашуленко, Т. Донченко, О. Мельничук, С. Ніколаєв, Т. Ніколаєва, В. Скалкін, І. Синиця, Ю. Пасов, М. Пентилюк, Т. Яценко та ін.), що дозволяє різнобічно характеризувати цей науковий феномен. Сучасні дослідники, зокрема М. Вашуленко, Я. Кодлюк, О. Мельничайко, І. Осадченко, М. Пентилюк, О. Савченко, Л. Скуратівський, М. Стельмахович та інші,

вирішують проблему вдосконалення шкільних підручників для початкової школи, впровадження інноваційних технологій навчання з метою ефективного впливу на формування комунікативної компетентності молодших школярів, визначають дидактичні умови організації співпраці учителя й учнів початкової школи. Разом з тим, незважаючи на значні досягнення, особливої уваги потребує розробка системи формування комунікативної компетентності в умовах розбудови Нової української школи.

Ефективною у роботі з молодшими школярами на уроках мовно-літературної освітньої галузі є технологія «Щоденні 5» (Daily 5), що складається з п'яти видів діяльності, які діти виконують щодня, і є спрямованою на розвиток комунікативної компетентності здобувачів освіти, формування мовної особистості, самостійності, креативності, уміння мислити нестандартно. Оскільки окреслена технологія є відносно новою в українській освіті, бракує наукових досліджень щодо її використання в освітньому процесі, що й зумовлює **актуальність** наукового дослідження.

Мета роботи – схарактеризувати особливості формування комунікативної компетентності здобувачів початкової освіти засобом технології «Щоденні 5» на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

Завдання дослідження:

1. Здійснити дидактичний аналіз наукових джерел з проблеми формування комунікативної компетентності молодших школярів НУШ, визначити понятійно-термінологічний апарат дослідження.
2. Описати психолого-педагогічні особливості формування комунікативної компетентності дітей молодшого шкільного віку.
3. Визначити загальні засади, критерії та рівні розвитку комунікативної компетентності молодшого школяра.
4. Схарактеризувати особливості технології «Щоденні 5» як засобу формування комунікативної компетентності.
5. Розробити систему роботи з формування комунікативної компетентності засобом технології «Щоденні 5» на уроках мовно-

літературної освітньої галузі в початковій школі й експериментально перевірити її ефективність.

Об'єкт дослідження: процес формування комунікативної компетентності молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

Предмет дослідження: система роботи з формування комунікативної компетентності учнів початкових класів засобом технології «Щоденні 5» на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що використання технології «Щоденні 5» на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі сприятиме підвищенню рівня комунікативної компетентності молодших школярів за умови цілеспрямованого та системного навчання усної та письмової взаємодії за окресленою технологією.

Методи дослідження: теоретичний аналіз наукових джерел; аналіз, порівняння, узагальнення та систематизація теоретичних і емпіричних даних; бесіди з учнями (для виявлення зацікавленості у виконанні завдань за технологією «Щоденні 5»); метод спостереження, вивчення й узагальнення передового досвіду вчителів-практиків. Основним методом дослідження став педагогічний експеримент, під час якого використовувались методи статистичної обробки даних.

Організація дослідження. Експериментальне дослідження здійснювалося на базі 3 класів Новоушицької загальноосвітньої школи I-III ступенів №2 Новоушицької селищної ради Хмельницької обл. (2020-2021 н.р.).

Наукова новизна роботи: уточнено сутнісні характеристики та структурні компоненти комунікативної компетентності молодших школярів, розроблено систему роботи з формування комунікативної компетентності учнів початкових класів засобом технології «Щоденні 5».

Практичне значення дипломної роботи: результати дослідження

можуть бути використані в практичній діяльності вчителів початкової школи на уроках мовно-літературної освітньої галузі та студентами спеціальності 013 Початкова освіта під час проходження педагогічної практики.

Апробація роботи. Основні положення й результати дипломної роботи апробовано у виступах на міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях, студентських конференціях, обговорено на заняттях наукової проблемної групи «Актуальні проблеми методики викладання української та іноземної мови в початкових класах» та на засіданнях кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2020-2021, 2021-2022 н.р.).

З теми дослідження опубліковано статтю «Технологія «Щоденні 5» на уроках мовно-літературної освітньої галузі» у збірнику наукових праць «Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи» (Випуск 5, 2021).

Структура та зміст роботи. Наукова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Обсяг роботи – 78 сторінок.

Зміст роботи. У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт та предмет наукових спостережень, гіпотезу, подано методи дослідження, окреслено новизну та практичне значення наукової роботи.

У першому розділі «Науково-теоретичні засади формування комунікативної компетентності здобувачів початкової освіти Нової української школи» розкрито значення поняття «комунікативна компетентність молодшого школяра», схарактеризовано психолого-педагогічні особливості формування комунікативної компетентності дітей молодшого шкільного віку, визначено загальні засади, критерії та рівні розвитку комунікативної компетентності молодших школярів, здійснено аналіз вимог до формування комунікативної компетентності здобувачів

початкової освіти на уроках мовно-літературної освітньої галузі в нормативних документах.

У другому розділі «Технологія «Щоденні 5» як засіб формування комунікативної компетентності молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі» схарактеризовано технологію «Щоденні 5», укладено систему завдань для розвитку комунікативних умінь учнів початкових класів з п'яти видів діяльності за технологією «Щоденні 5», обґрунтовано результати експериментального дослідження.

У висновках відображено підсумки здійсненого теоретичного й емпіричного дослідження.

ВИСНОВКИ

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає змогу з'ясувати сутність поняття «комунікативна компетентність» як здатність особистості, що має відповідні знання, уміння, навички, досвід, емоційно-ціннісні ставлення, повноцінно функціонувати у суспільстві, здійснювати комунікацію у всіх сферах життєдіяльності. Зауважимо, що формування комунікативної компетентності є важливим завданням на сучасному етапі переосмислення та реформування освіти загалом.

Здійснений аналіз наукових джерел та практики початкової школи дозволив нам зробити висновок, що проблема формування комунікативної компетентності молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі є однією з найбільш актуальних у педагогічній теорії та практичній діяльності вчителя початкової освіти.

Працюючи з дітьми над формуванням і розвитком комунікативної компетентності, на нашу думку, треба намагатися допомогти учням досягти «вершини комунікації» – усної та писемної. Тоді діти навчатимуться цінувати, любити рідне слово, відчувати його красу, збагачувати власний словниковий запас, формувати звукову культуру, розвивати зв'язне мовлення; у них виникатиме бажання та формуватиметься вміння передавати свої враження й думки, емоції та почуття за допомогою слова. Це пробуджує фантазію й уяву, прагнення творити. Впевненість у своїх можливостях дозволяє дітям ефективно спілкуватися між собою, з дорослими, з книгою, з довкіллям та шукати інші способи взаємодії один з одним.

Для формування комунікативної компетентності учнів згідно з Концепцією «Нова українська школа», Державним стандартом початкової загальної освіти, Типовою освітньою програмою необхідно використовувати такі методи і прийоми, які б сприяли активізації пізнавальної сфери учнів, залученню їх до діалогічної взаємодії з текстом, самовираженню у мовній діяльності.

Досліджуючи особливості формування комунікативної компетентності молодших школярів, було проаналізовано технологію «Щоденні 5», представлену як засіб формування комунікативної компетентності школяра. Після аналізу технології нами було зроблено висновок, що, враховуючи особливості побудови системи освіти України та методичні особливості проведення уроків, технологія «Щоденні 5» має адаптивний характер і може бути використана в українських школах. Окреслена технологія має вичерпне підґрунтя, що базується на теоріях транзакції та конструктивізму, які пояснюють процеси, що відбуваються при використанні системи «Щоденні 5» на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі.

Розкриваючи значення та сутність кожного кроку у роботі за технологією «Щоденні 5», розуміємо не лише її призначення, а й методичну цілеспрямованість на той чи інший компонент комунікативної компетентності.

Використання інноваційної технології «Щоденні 5» є дуже актуальним, оскільки сприяє розвитку і формуванню комунікативної компетентності учнів. Використання у щоденній роботі технології «Щоденні 5» допомагає виробити в учнів уміння працювати самостійно, робити власний вибір, глибоко висловлювати думки щодо певного питання чи проблеми, аналізувати й приймати рішення, вдумливо читати та формувати навичку самостійного, творчого письма.

Вправління в самостійній діяльності стимулює потребу в оцінці власних сил і пошуку взаємодії з учителями задля підтримки й допомоги. Це дає можливість вчителю приділяти більше часу тим учням, які потребують уваги: виявити, як учні працюють у групах, комунікують, аналізують опрацьований матеріал тощо.

Також використання технології сприяє тому, що в школярів не виникає проблеми у написанні письмових робіт, у вмінні висловлювати свої думку, обґрунтовувати її. В учнів відсутні проблеми з читанням, розумінням

прочитаного, оскільки щоденна робота «Читання для себе» та «Читання для когось» спонукає їх вдумливо читати, аналізувати, прислухатися до думки однокласників. «Словникова робота» допомагає розширювати словниковий запас, розуміти значення слів, доречність використання їх у мовленні, відпрацьовувати навички орфографії. «Слухання» сприяє розвитку вміння уважно слухати та аналізувати почуте, робити власний аналіз після опрацювання, а відповідно формує комунікативну компетентність молодшого школяра.

Виокремлення ефективних ідей щодо адаптації технології в початковій школі України може слугувати важливим чинником розбудови Нової української початкової школи, адже розвиток освіти в нашій державі може відбуватися за допомогою впровадження інноваційних технологій, що мали високі результати в процесі їх використання за кордоном.

При дослідженні комунікативної компетентності був використаний діагностичний інструментарій, який був розроблений нами задля отримання вірогідніших результатів. Побачивши, що рівень сформованості комунікативної компетентності може бути покращений, нами була розроблена система експериментальної роботи, яка передбачала поетапне використання засобів технології «Щоденні 5 » на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі.

У результаті проведеного нами експерименту ми побачили, що розроблена система роботи сприяє ефективному формуванню комунікативної компетентності молодшого школяра, що свідчить про вірогідність висунутої гіпотези, досягнення мети дослідження і виконання усіх поставлених завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байбара Т. М. Компетентнісний підхід в початковій освіті: теоретичні засади // Початкова школа, 2010. №8. С. 46-50.
2. Барановська Л. В. Комунікативна компетентність викладача вузу // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: зб. наук. пр. / ред. кол. Н. В. Гузій та ін. Київ : НПУ, 1999. С. 146-149.
3. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
4. Бібік Н. М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в освіті. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/9772/1/10-35-1-PB%20%281%29.pdf> (дата звернення: 15.02.2021).
5. Бібік Н. М., Вашуленко М. С., Мартиненко В. О. та інші. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи. Київ, 2014. 346 с.
6. Большакова І., Пристінська М. У світі словникових слів. Система нетрадиційних завдань для словникової роботи: навчальний посібник. Київ : Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2015. 120 с.
7. Васильєва О. В. Комунікативний підхід на уроках літературного читання в початковій школі // Педагогічний альманах: Збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко та ін. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2015. Випуск 25. С. 69-74.
8. Вашуленко М. С. Орієнтація професійної лінгводидактичної підготовки майбутніх учителів початкових класів на основну мету шкільної мовної освіти. URL: <http://abc-lab.ucoz.ua/load/0-0-0-13-20> (дата звернення: 04.11.2020).
9. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: метод. посіб. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2018. 400 с.
10. Відео-рекомендації Марини Пристінської – заступника директора НВК «Новопечерська школа». URL: ed.era.com (дата звернення: 20.08.2021).

11. Відео-рекомендації Оксани Хомич – вчительки початкових класів в НВК «Новопечерська школа». URL: <https://www.youtube.com/channel/UCmj5jBaNuWTLQg9Y6vh4kQg/about>.
12. Вторнікова Ю. С. Комуникативна компетентність у структурі ключових компетентностей громадян Європи. Витоки педагогічної майстерності : збірник наукових праць. Полтава, 2011. С. 88-94.
13. Головань М. С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2011. № 8. С. 224-233.
14. Голуб Н. Б. Компетентісно спрямоване навчання української мови: концептуальний підхід. Теоретична і дидактична філологія: Збірник наукових праць. Випуск 12. Переяслав-Хмельницький, 2012. С. 26-22.
15. Гончар Т. І. Комуникативна компетентність: суть, структура, розвиток. URL: www.knukim.edu.ua/articles_gonchar.htm (дата звернення: 12.03.2021).
16. Горелов И. Н., Седов К. Ф. Основы психолингвистики. Москва : Лабиринт, 1998. 256 с.
17. Григорьева Т. Г., Усольцева Т. П. Основы конструктивного общения. Хрестоматия. Москва : Совершенство, 1997.
18. Гудзик И. Ф. Компетентносно ориентированное обучение русскому языку в начальных классах (в школах с украинским языком обучения). Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2007. 496 с.
19. Державний стандарт початкової освіти // Учитель початкової школи. 2018. № 4 (вкладка). С. 1-16.
20. Для вчителів НУШ «Щоденні 5». Читання текстів по методу В. Едигея. Частина I. URL: <https://vseosvita.ua/library/dla-vciteliv-nus-sodenni-5citanna-tekstiv-po-metodu-v-edigea-castina-ii-73795.html>.
21. Для вчителів НУШ «Щоденні 5». Читання текстів по методу В. Едигея. Частина II. URL: <https://vseosvita.ua/library/dla-vciteliv-nus-sodenni-5citanna-tekstiv-po-metodu-v-edigea-castina-ii-73795.htm>.

22. Емельянов Ю. Н. Теория формирования и практика совершенствования коммуникативной компетентности. М. : Просвещение, 1995. 183 с.
23. Жуков Ю. М, Петровская Л. А., Растянников П. В. Диагностика и развитие компетентности в общении. Специальный практикум по социальной психологии. М. : Изд-во МГУ, 1990. 104 с.
24. Йолкіна Л. В. Книжкова країна: позаклас. читання: навч. посіб. для 2-го кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ, 2013. 112 с.
25. Йолкіна Л. В. Книжкова країна: позаклас. читання: навч. посіб. для 3-го кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ, 2014. 120 с.
26. Карпинська Л. О. Сутність та зміст сучасних підходів до формування вчителя-майстра в системі вищої педагогічної освіти Канади кінця ХХ початку ХХІ століття // Наука і освіта : Науково-практичний журнал ПНЦ АПН України. Одеса, 2004. № 4-5. С. 133-137.
27. Квітко Г. О. Формування комунікативної компетентності студентів як актуальна педагогічна проблема // Педагогічне Криворіжжя: педагогічний альманах: зб. науково-методичних праць. Кривий Ріг : ВЦ КДПУ; АйсПринт. 2018. Вип. 4. С. 32-34.
28. Кодлюк Я. П. 120 розповідей про письменників: довідник для вчителя початкових класів. Київ, 2006. 203 с.
29. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики: під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ, 2004. 112 с.
30. Копелюк С. Формування комунікативної компетентності учнів початкової школи на уроках літературного читання // Гірська школа Українських Карпат. 2015. № 12-13. С. 163-165.
31. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Суми, 2011. 187 с.
32. Крылов А. А. Психология: учебник. М. : Проспект, 2001. 584 с.
33. Лавренова М.В. Работа над словниковыми словами в начальных

класах. Цікаві вправи та ігри для їх засвоєння. Львів : Видавець ФОП Бадікова Н.О., 2015. 92 с.

34. Лаенз Дж. Система професійної підготовки вчителів у Канаді // Освіта і управління. 2007. Т. 1. Ч. 4. С. 163-169.

35. Леонтьев А. А. Язык и речевая деятельность в общей и педагогической психологии // Избранные психологические труды. М. : НПО «МОДЭК», 2001. 447 с.

36. Максютенко Л. Формування комунікативної компетентності учнів початкових класів // Сучасна школа України: інформаційно-методичний часопис. Київ, 2001. С. 50-58.

37. Мартиненко В. О. Структура і зміст читацької компетентності молодших школярів // Збірник наукових праць: Педагогічна освіта: теорія і практика. Вип. XV. Кам'янець-Подільський, 2013. С. 145-151.

38. Мартиненко С., Кипиченко Н. Сучасні підходи до формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкової школи // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки : Педагогічні науки, 2012. С. 85-89.

39. Марущак О. М. Формування комунікативної компетентності молодших школярів засобами дитячої періодики: методичні рекомендації. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 134 с.

40. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 08.03.2021).

41. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za zag. red. H. M. Bibik. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

42. Новак М. Теоретичні основи формування комунікативної компетентності молодших школярів // Початкова школа. 2014. № 2. С. 56-58.

43. Обозов М. М. Психологія міжособистісних відносин. Київ : Либідь, 1990. 191 с.

44. Побочна О. В. Формування комунікативної компетентності

молодших школярів: з досвіду роботи // Початкове навчання та виховання. 2013. № 29. С. 2-7.

45. Позакласне читання. 3 клас / упор.: Кордуба Н., Стрихар М. Тернопіль, 2014. 160 с.

46. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентісного підходу в досвіді зарубіжних країн / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с.

47. Пономарьова К. І. Формування в молодших школярів умінь будувати зв'язні висловлювання // Початкова школа. 2005. № 11. С. 29-33.

48. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2020. 88 с.

49. Початкова освіта: портрет випускника початкової школи, розроблений відповідно до структури освітніх результатів на компетентнісній основі; методичні рекомендації МОН України щодо організації навчального процесу в 2017/2018 навчальному році; методичні коментарі провідних науковців щодо впровадження ідей Нової української школи; оновлені на компетентнісній основі критерії оцінювання. Київ, 2017. 96 с.

50. Пристінська М. Українська мова. Методична система «Щоденні 5» (Робота зі словами). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4BE3CBIsebo> (дата звернення: 12.12.2020).

51. Пристінська М. Хочеш змін? Дій! URL: <http://svitlanagalata.blogspot.com/2018/01/blog-post.html> (дата звернення: 12.12.2020).

52. Психологічна діагностика особливостей когнітивного розвитку молодших школярів в умовах інформаційного суспільства : монографія. За ред. С. А. Гончаренко, Л. О. Кондратенко. Київ-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 228 с.

53. Пузырёв А.В. Анаграммы как явление языка : опыт системного осмысления. М.; Пенза : Ин-т языкознания РАН, ПГПУ им. В. Г. Белинского, 1995. 378 с.

54. Савченко О. Я. Компетентнісний підхід як чинник модернізації початкової освіти. Наука і освіта. Серія: Педагогіка. 2011. №9. С. 13-17.
55. Савченко О. Я. Мета і результат уроку в контексті компетентнісного підходу // Початкова школа. 2015. №3. С. 10-16.
56. Савченко О. Я. Формування у молодших школярів уміння працювати з підручником // Людинознавчі студії: збірник наукових праць. Випуск двадцять дев'ятий. Частина 1. Педагогіка. Дрогобич, 2014. 252 с.
57. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми : підручник. Київ : Довкілля, 2008. 712 с.
58. Сидоренко В. В. Концептуальні засади Нової української школи: ключові компетентності, ціннісні орієнтири, освітні результати // Методист. 2018. №5. С. 21-25.
59. Словник-довідник з української лінгводидактики : навчальний посібник / колектив авторів за ред. М. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2003. 149 с.
60. Словникові слова. 3-4 класи. Посібник для вчителя за оновленими програмами / І. Большакова; упоряд. М. Пристінська. Київ : Перше вересня, 2016. 212 с.
61. Смілянець С. Комунікативна компетентність учнів. Використання інтерактивних вправ для формування комунікативної компетентності молодших школярів // Початкова освіта. 2017. № 9. С. 14-29.
62. Соняк Н. Лінгводидактичні засади комунікативно-мовленнєвої компетентності молодших школярів // Knowledge, Education, Law, Management. Lodz. 2017. №4 (20). P. 359-369.
63. Соняк Н. Л. Формування у молодших школярів навичок роботи з текстовою інформацією // Початкова школа. 2007. № 7. С. 9-13.
64. Педагогічні технології навчання української мови та літературного читання в початковій школі : навч.-метод. посіб. / за наук. ред. М. І. Чабановської. Тернопіль : Мальва-ОСО, 2015. 188 с.
65. Пристінська М. Сучасні методи розвитку мовлення і навчання читанню в початковій школі. III серпневий інтернет-марафон. URL:

<http://www.edustartup.com.ua/> (дата звернення: 23.05.2021).

66. Терещук Г. В. Індивідуалізація навчання в контексті ідей Концепції нової української школи // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. 2017. №2. С. 6-16.

67. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти : 1-2 та 3-4 класи. Київ : Видавництво «Світоч», 2019. 336 с.

68. Українська мова та читання : підруч. для 3 класу закл. заг. сер. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 1 // І. О. Большакова, М. С. Пристінська. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 112 с.

69. Українська мова та читання : підруч. для 3 класу закл. заг. сер. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 1 // І. О. Большакова, М. С. Пристінська. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 112 с.

70. Українська мова та читання : Підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах) : Частина 1 // К. І. Пономарьова, Л. А. Гайова. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 160 с.

71. Українська мова та читання : Підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах) : Частина 2 // О. Я. Савченко. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 160 с.

72. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: Монографія / за заг. редакцією А. Богущ. Одеса : ПНЦ АПН Цкраїни, 2008. 272 с.

73. Хомич О. О. Особливості навчання учнів початкових шкіл Канади. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/11/110.pdf> (дата звернення: 12.12.2020).

74. Хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання в 3, 4 класах. Серія «Шкільна бібліотека» / укл. Т. Стус. Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. 160 с.

75. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування : навч. посіб. Київ : Професіонал, 2007. 464 с.

76. Часнікова О. В. Компетентнісний підхід в освіті як основа її реформування. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2607 (дата

звернення: 11.12.2020).

77. Юрченко В. Формування в учнів комунікативної компетентності – важливе завдання початкової школи // Імідж сучасного педагога. 2013. №4(133). С. 59-62.

78. Allington Richard L., and Patricia M. Cunningham. Schools That Work: Where All Children Read and Write. 3rd ed. Boston, MA: Allyn & Bacon, 2007.

79. Lee S. The Impact of Daily 5 and CAFE Literacy Framework on Reading Comprehension in Struggling Fourth Grade Readers: A Case Study // Portland State University PDXScholar Dissertations and Theses Dissertations and Theses Winter 3-7-2016. Portland State University

80. Newell A., Shaw J., Simon H. Report on a general problem-solving program // Proceedings of the International Conference on Information Processing. Paris : UNESCO House, 1959. P. 256-264.